Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theol. de actibus humanis - Cod. Ettenheim-Münster 302

[S.l.], 1697

Quaestio 3tia

urn:nbn:de:bsz:31-131009

Visual Library

Conclusio 2da in actib. brutorum invenitur proprie dicta ratio spontanei, sive imperfecta voluntarium. S. Th. citatus. Ratio est, ad proprie dictum spontaneum sufficit, ut procedat à principio intro, sive appetitu sensitivo, ex cognitione imperfecta finis, sive ex finis materialis cognitione: atqui in brutis datur hujusmodi appetitus et cognitio; ergo quamvis actiones ab appetitu brutorum profectae sint necessariae, sunt tamen simul spontaneae et non coactae, adeoque sunt liberae, non quidem à necessitate, sed à coactione.

Conclusio 3tia in agentibus, quae nulla dicuntur cognitione non datur proprie dicta ratio spontanei. Vasquez disp. 23 nu. 11 et 12. Ratio est: spontanea non debet tantum esse à principio intro, sed et debet procedere ex cognitione finis, sed eidem appetitus non nisi cognitione dicitur; ergo. Quare quod dicitur terra sponte proferre fruges, id tantum methaphorice sumendum est. Quaestio 3. utrum possit esse voluntarium absque omni actu positivo voluntatis.

Quaestio 3tia.

Utrum possit esse voluntarium absque omni actu positivo voluntatis.

Utrum possit esse voluntarium absque omni

Sensus quaesiti est, an aliquid in aliquo saltem casu possit esse voluntarium sine omni penitus actu positivo voluntatis, tam imperante, sive interno, quam imperato sive externo; qui actus, vel directe, vel indirecte, formaliter, vel causaliter feratur in voluntarium illud sive in omissionem voluntariam.

Notandum 2do non quaeri, utrum voluntarium directum possit esse sine omni actu positivo voluntatis; hoc enim fieri non posse patet vel ex ipsis terminis.

Notandum 3tio tripliciter contingere posse aliquam omissionem cuiuscunque actus: aut enim exercetur aliquis actus impeditivus alterius, v. g. comeditur, et propterea solum omittitur ambulatio, quo modo omissio ambulationis dicitur indirecte causari per actum aliquem positivum, videlicet comestionem:
Aut elicitur in voluntate hic actus, non volo ambulare, et ideo datur jam omissio ambulationis, quo modo omissio ambulationis dicitur directe causari per actum voluntatis positivum:
Aut nullus omnino datur actus sive externus sive internus voluntatis, impediens quidem ambulationem, et nihilominus omittitur ambulatio, de tali omissione quaestio est, an possit dari absque omni actu positivo voluntatis?

Notandum denique 4to nos disputare hic an possit dari ulla pura omissio libera universim, seu culpabilis, seu laudanda, seu neutra; nam de facto non minus frequenter dari voluntarias omissiones tam laudabiles, quam culpabiles, aut neutras, experientia testatur.

actu positivo voluntatis.

Solum ergo est controversia, an ulla ex similibus omissionibus voluntarijs servata ratione liberi possit esse pura, hoc est, separata à consortio cuiuscunque affectus positivi, qui ad eandem omissionem directe feratur, aut saltem illam occasionet, unde est quasi causans; seu praeter intentionem sequatur eadem omissio. His praenotatis sit

Conclusio. Potest dari pura omissio libera absque omni actu voluntatis. Ita S. Tho. hic ar. 3. Valentia, Suarez, Medina & alij.

Probatur 1mo authoritate S. Thomae clare docentis articulo citato tum alibi, aliquid esse voluntarium non quia super illud cadat actus voluntatis, sed quia in nostra potestate est ut fiat vel non fiat; unde et ipsum non velle dici potest voluntarium. Hac aptissime S. Doctor, quod si aliquando docet in peccato omissionis intervenire aliquem actum positivum, qui sit causa omissionis, explicari debet, ut plurimum moraliter.

Probatur 2do ratione, quia voluntas est potentia libera ad utrumlibet oppositorum contradictorie, ac proinde libere, & expedite voluntarie potest agere vel non agere; atqui non agere (si physice loquendo, & ex natura rei) non sonat neque involvit externum voluntatis actum ullum, sed puram omissionem, seu cessationem ab agendo, ergo potest dari voluntaria omissio pura, nunc culpabilis nunc laudabilis. Probatur 3tio: quia libertas arbitrij ad utrumlibet non minus se habet ad laudabiles actiones, ac omissionem earundem.

Arguitur 1mo voluntarium est, quod procedit à voluntate

Utrum possit esse voluntarium absque

Sed pura omissio cum nihil sit, non procedit à volte, ergo.
Confirmatur voluntarium & involuntarium sunt differentiae Entis & actus
recti, ac exercitium potentiae vitalis, quod in operatione vitali consistit.
Respondetur negando minorem; nam prout patet ex prima ratione et omissio
procedit aliquo modo à volte, & consequenter et aliquo modo est voluntaria,
praesertim cum procedat libere, ita scilicet, ut potuerit non procedere.
Ad confirmationem Respondetur omissionem posse eatenus dici actum
secundum & exercitium potentiae vitalis, quatenus libere se determinat
ad omittendum actum vitalem, non ponendo eundem actum, quem
ponere potest.

Arguitur 2do omissio dicitur simpliciter voluntaria,
quod debet fieri per aliquem positivum ipsius voltis; sicut pura
negatio actus non est Ens, ita neque simpliciter dici poterit voluntaria.
Respondetur negando consequentiam, quemadmodum non ut aliquid dicatur simpliciter intelligibile,
sufficit, si aliquo modo terminare possit actum intellectus, licet non sit
simpliciter Ens: ita ut aliquid simpliciter dicatur voluntarium, satis erit
si quocunque modo à volte procedat: nam hoc simpliciter
voluntarium non significat esse aliquid reale, à volte elicitum, sed quod ab
ea, tanquam principio, quomodocunque procedat.

Arguitur 3tio pura omissio nequit esse pure voluntaria,
ergo neque libera. Antecedens probatur: nam quod est pure voluntarium, necessum
est, quare nec erit in potestate voltis, illud ponere vel omittere, quod tamen
omnino requiritur ad voluntarium, alioquin   volitis esse

omni actu positivo voluntatis.

voluntaria, quamvis non foret in voluntatis potestate. Consequentia patet à negatione superioris ad negationem inferioris: voluntarium enim est, quod superius ad voluntarium liberum, et quod per liberum per differentiam contrahitur: remota ergo ratione voluntarij à pura omissione, manere nequit ratio liberi. Confirmatur quia potentia libera est ad operandum, vel non operandum: sed quando aliquis omittit, non reducit ad actum illam potentiam operandi vel non operandi, sed tantum non operandi, ergo pura omissio non est libera. Respondeo distinguendo antecedens pura omissio non potest esse pure voluntaria praecisive, Negative, concedo: nam pura omissio debet esse voluntaria, prout voluntarium praescindit à libero et à necessario, tribuiturque tam uni quam alteri; ejusmodi autem voluntarium non est voluntarium pure negative, hoc est, cum negatione libertatis: quia hoc non est voluntarium contrahibile per liberum et necessarium, sed semper contractum ad voluntarium necessarium; voluntarium autem ut contrahibile per utramque differentiam vel per differentiam est pure voluntarium cum praecisione, non autem cum negatione differentiarum, sive rationum contrahentium. Quare neganda est consequentia; stat enim aliquid esse voluntarium pure, praecisive consideratum, et simul realiter esse liberum, quatenus per illam rationem liberi illiquet contractum. Falsum ergo est, quod assumitur in probatione antecedentis, nempe, quod est pure voluntarium cum praecisione consideratum, est tantum necessarium; sic enim indifferens est ad liberum et necessarium, esto verum sit de voluntario, pure negative sumpto, utique, ut negat differentiam libertatis. Ad confirmationem Respondeo distinguo Majorem: potentia libera est ad operandum vel non operandum simul, est in sensu composito negatur: disjunctive, est in sensu diviso concedo.

Utrum possit esse voluntarium absq[ue]

14

Arguitur 4to. potentia libera, ut libera, debet esse vitalis, gratia positio, quam omissio actus debet esse vitalis, cum sit exercitium ejus potentiae, sed omissio non potest esse vitalis, nisi fiat per aliquem actum elicitum à potentia vitali, qui non potest dari sine aliquo actu. Confirmatur si non omissio pure negative est à voluntate, eodem modo se haberet, velut negatio intellectionis in ordine ad intellectum, atqui carentia intellectionis non potest dici vitalis in ordine ad intellectum, ergo neque carentia actus voluntatis dicenda erit vitalis, vel exercitium ipsius voluntatis.

Respondetur, dato antecedente: potentia libera debet esse vitalis, ad quod sufficit eundem totum quod dicit negative, ratione actus transeat. Nam potentia libera, ut libera est dicta in ordine ad actum & carentiam actus, & quidem ratione actus, vitalis est, non tamen praecise obviatus carentiam, quae non est exercitium, sed negatio potentiae exercitii vitalitatis.

Ad confirmationem negatur, negatur: nam carentia intellectionis, cum non sit in potestate intellectus nullo modo in eadem continere potest, neque fieri ab intellectu: at carentia liberae volitionis cum sit in potestate liberae voluntatis in ea contineri & ab ea procedere dici poterit

Arguitur 5to. voluntas libera aliter se habere debet in actu 2do, quam se habuerat in actu primo, atqui ipsa per omissionem non aliter se habet. ergo. Major patet, quia tunc exerceret operationem liberam, & ipsi imputaretur omissio voluntaria praecepti. Minor probatur. Jam non erat illa negatio actus in priori, neque diversa est in posteriori, quod debet aliquid positivum assignare ratione cuius voluntas dicatur aliter se habere deserere

omni actu positivo voluntatis

suam causalitatem. Respondeo negando minorem; in illo n. priori, non erat negatio libera actus ex motione indirecta voluntatis, sed tantum eius praecisio, quia in eo signo voluntas considerabatur indifferens ad illam negationem et positionem actus; at in posteriori signo jam determinata ad libertatem negationis liberam, ex quo voluntas se determinavit ad habendam potius negationem, quam actus positionem. Quaestio 4. utrum tam omissio quam effectus ex omissione voluntaria secutus sit item voluntarius.

Quaestio 4ta

Vtrum tam omissio quam effectus ex omissione volun-taria secutus sit idenditem voluntarius.

Quaeritur an omissio sit eo ipso voluntaria, quod suo modo dependeat a voluntate, an vero adhuc requiratur obligatio faciendi id quod omittitur? Praeterea quaeritur an ille effectus sit [illegible] voluntarius, qui ad liberam et voluntariam omissionem sequitur; quem quidem effectus is, qui voluntarie quippiam omittit directe non intendit: nam si talis effectus directe intenderetur, dubium jam non esset, quin foret voluntarius. Pro quo

Notandum simpliciter voluntarium indirectum esse id, quod volitum est in alio, a quo quoque modo dependet ut a causa: at haec causa duplex reperitur, sequitur etiam indirectum voluntarium duplex esse,